

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Petry Weissové a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalovanému: **Okresní soud v Teplicích**, se sídlem U Soudu 1450, Teplice, o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 6. 2021, č. j. 15 A 16/2021 - 5,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 6. 2021, č. j. 15 A 16/2021 - 5, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalobce se u Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) domáhal, aby uvedený soud: I. nařídil předběžné opatření, jímž by žalovanému přikázal předat do úschovy soudu dokumentaci vedenou na žalobce při výkonu informační povinnosti, II. uložil žalovanému povinnosti vydat ve lhůtě 15 dnů rozhodnutí o žádostech žalobce o informace ze dne 7. 12. 2020 a 9. 12. 2020 a III. uložil žalovanému povinnost nahradit žalobci náklady soudního řízení. Součástí žaloby učinil žalobce i žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

[2] Krajský soud v záhlaví označeným usnesením (dále jen „napadené usnesení“), nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků (I. výrok) a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce (II. výrok). Současně žalobce vyzval k zaplacení soudního poplatku za žalobu a za návrh na nařízení předběžného opatření (III. a IV. výrok). První dva výroky napadeného usnesení krajský soud odůvodnil skutečností, že žalobce vede značné množství obdobných sporů, které se nikterak nedotýkají jeho životní sféry, nýbrž jsou projevem

jeho zájmu o veřejné záležitosti. Podle krajského soudu je žalobce plně oprávněn takové spory vést, je však na něm, aby v takovém případě nesl náklady s nimi spojené.

II.

[3] Proti napadenému usnesení se žalobce (dále jen „stěžovatel“) brání kasační stížností, navrhuje jej zrušit a věc vrátit městskému soudu k dalšímu řízení. Současně navrhuje, aby věc byla přikázána k projednání a rozhodnutí jinému senátu krajského soudu.

[4] Stěžovatel v kasační stížnosti tvrdí, že se dlouhodobě zabývá legislativou veřejné správy, a proto průběžně oslovuje žalovaného s žádostmi o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Namítá, že mu krajský soud v důsledku vydání napadeného usnesení odepřel přístup k soudní ochraně. Stěžovatel současně jím přijatý závěr o „vršení žalob“ považuje za „nehoráznou soudní aroganci“. Žaloby ve správním soudnictví stěžovatel podává právě proto, že povinné subjekty neplní své zákonné povinnosti.

III.

[5] Žalovaný ke kasační stížnosti uvádí, že stěžovatel dlouhodobě a pravidelně zasílá všem okresním soudům v obvodu působnosti krajského soudu rozsáhlé žádosti o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Jeho motivace k takovému jednání je však přinejmenším pochybná a zjevně jde o šikanózní postup. Zcela jistě se nejedná o legitimní snahu získat relevantní informace, na jejichž držení by mohl mít rozumný zájem. Žalovaný se stěžovateli snaží vždy vyjít vstříc a není tudíž jasné, proti jaké nečinnosti stěžovatel vlastně brojí. S obsahem žaloby se žalovaný dosud neměl možnost seznámit. Přestože mu není znám ani obsah napadeného usnesení, má žalovaný za to, že kasační stížnost není důvodná. Navrhuje proto její zamítnutí. Není důvod, aby náklady na vedení značného množství sporů za stěžovatele nesl stát.

IV.

[6] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[7] Nejvyšší správní soud předesílá, že po stěžovateli nepožadoval zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, neboť již v usnesení svého rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19 dovedl, že stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě). V nynější věci je však napadeno usnesení krajského soudu svojí povahou procesní, jímž se řízení o žalobě nekončí. Z citovaného usnesení rozšířeného senátu současně plyne, že ač je jinak povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání v řízení o kasační stížnosti obligatorní, v případě řízení o kasační stížnosti směřující proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu, jímž se řízení o žalobě nekončí, se neuplatní ani § 105 odst. 2 s. ř. s. V daném případě tak podmínka povinného zastoupení stěžovatele advokátem splněna být nemusí. Nadto

pokračování

stěžovatel je bývalý advokát, který tedy disponuje příslušným právnickým vzděláním ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s., což je Nejvyššímu správnímu soudu známo z jeho úřední činnosti.

[8] Nejvyšší správní soud dále uvádí, že o kasačních stížnostech téhož stěžovatele v obdobných věcech již rozhodl např. rozsudky ze dne 17. 5. 2021, č. j. 3 As 109/2021 - 15, ze dne 20. 5. 2021, č. j. 4 As 114/2021 - 21, či ze dne 28. 5. 2021, č. j. 5 As 112/2021 - 19. V nyní posuzované věci, ač je její výsledek opačný než ve věcech právě uvedených, neshledal důvod odchytil se od dříve vyřčených závěrů, které se vztahují k otázce naplnění a posouzení předpokladů pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Z důvodů dále vyložených však Nejvyšší správní soud v nynější věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[9] Nejvyšší správní soud předně přisvědčuje krajskému soudu, že ze stěžovatelovy žádosti o osvobození od soudních poplatků neplyne, že by jím požadované informace měly jakýkoliv vztah k podstatným okolnostem stěžovatelova života. Ani v kasační stížnosti stěžovatel nic takového neuvádí. Jak v žalobě, tak v kasační stížnosti naopak výslovně zdůrazňuje, že se dlouhodobě zabývá legislativou veřejné správy, je tedy zřejmé, že se primárně jedná o žaloby podané z důvodu stěžovatelova zájmu o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Nadto je kasačnímu soudu z jeho úřední činnosti známo, že stěžovatel rozeslal žádosti o poskytnutí informací různého druhu desítkám veřejných institucí (zejm. oslovil jednotlivé věznice, soudy a obce) a že s příslušnými povinnými subjekty vede množství „sporů“ týkajících se poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují před soudy. Taková řízení má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit. Není však důvod, aby náklady na vedení těchto řízení za stěžovatele nesl stát formou osvobození od soudních poplatků.

[10] Nejvyššímu správnímu soudu je také z vlastní úřední činnosti známo, že stěžovatel je nebo byl účastníkem více než čtyř set řízení pouze před tímto soudem, z nichž převážná část se vztahuje k právu na přístup k informacím. V případě takto abnormálně zvýšeného zájmu stěžovatele o informace je nutné zvažovat jeho právo na informace a zájem na kontrole veřejné moci na straně jedné, na druhou stranu je však nutné přihlídnout ke smysluplnosti jednotlivých sporů a k neúměrným počtům žádostí stěžovatele o informace, které jsou schopny zahltit povinné subjekty dle zákona o svobodném přístupu k informacím (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2012, č. j. 6 As 14/2012 - 11).

[11] Přes právě uvedené však v nynější věci Nejvyšší správní soud neshledal v soudním spise oporu pro postup krajského soudu, jímž stěžovateli nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl též jeho žádost o ustanovení zástupce. Shledal tudíž důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., k němuž je povinen přihlížet z úřední povinnosti, tedy i když jej stěžovatel nenamítá (srov. § 109 odst. 4 s. ř. s.).

[12] Krajský soud v napadeném usnesení na několika místech poukazuje na to, že ze stěžovatelovy žádosti o osvobození od soudních poplatků neplyne, že by požadovaná informace měla jakýkoli vztah k podstatným okolnostem jeho životní sféry, tedy že se týká jeho majetku, životních podmínek či podobných záležitostí, a dodává, že za situace, kdy žalobce „vrší“ správní a soudní řízení, aniž důsledně váží důvodnost svého postupu, nejsou dány předpoklady pro vyhovění jeho požadavkům.

[13] Závěr o tom, že požadované informace nemají jakýkoli vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry, však krajský soud učinil, aniž by si tyto skutečnosti jakkoliv ověřil, především zjistil, jakých informací se stěžovatel ve svých žádostech o poskytnutí informací vlastně domáhal. Z odůvodnění napadeného usnesení ani ze soudního spisu vedeného krajským soudem není obsah žádostí o poskytnutí informace zřejmý. Tyto nejsou jeho součástí, byť je stěžovatel uvádí jako přílohu žaloby. Krajský soud tedy svůj závěr o nesplnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků učinil bez jakékoliv opory, ať již v žalobě, jejích přílohách či ověření obsahu žádostí ze správního spisu. Jeho závěr o této otázce je tudíž předčasný.

[14] Tím, že si krajský soud neobstaral správní spis ani si jiným způsobem neověřil, že se skutečně žádá ze stěžovatelových žádostí o informace netýká jeho životní sféry, ač právě na tomto skutkovém závěru napadené usnesení založil, se dopustil vady řízení, která mohla mít vliv na zákonnost napadeného usnesení smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Jak již uvedeno, k takové vadě řízení je Nejvyšší správní soud povinen přihlížet z úřední povinnosti.

[15] Za daných okolností tudíž nemůže obstát ani výrok napadeného usnesení o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce. Dosud totiž nebylo postaveno najisto, že stěžovatel nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků (§ 35 odst. 10 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 téhož zákona), ač právě tím primárně odůvodnil krajský soud svůj závěr o tom, že stěžovateli nelze zástupce ustanovit.

[16] Výroky III. a IV. napadeného usnesení, jimiž byl stěžovatel vyzván k zaplacení soudního poplatku za žalobu a za návrh na nařízení předběžného opatření, stěžovatel v kasační stížnosti výslovně nenapadá [ostatně kasační stížnost proti nim není přípustná podle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s.], jedná se však o výroky závislé na napadeném výroku o neosvobození od soudních poplatků ve smyslu § 109 odst. 3 s. ř. s.

[17] K návrhu stěžovatele na přikázání věci jinému senátu krajského soudu Nejvyšší správní soud předně uvádí, že soudní řád správní (na rozdíl od občanského soudního řádu) v § 9 umožňuje přikázání věci toliko jinému soudu, nikoli jinému soudci, potažmo jinému senátu téhož soudu. Z povahy věci proto Nejvyšší správní soud k tomuto návrhu přistoupil jako ke kasačnímu důvodu podřaditelnému pod § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., tj. tvrzené zmatečnosti soudního řízení spočívající v tom, že v něm pro svou podjatost rozhodovali vyloučení soudci.

pokračování

[18] Tato argumentace však není důvodná, neboť podle § 8 odst. 1 věty třetí s. ř. s. nemohou být důvodem k vyloučení soudce okolnosti, které spočívají v jeho postupu v řízení o dané věci. Stěžovatel přitom nezmínil jiné důvody, které by vedly k vyloučení soudců ve věci rozhodujícího senátu krajského soudu, než způsob, jakým rozhodli o stěžovatelových žádostech. Ve vztahu k tomuto důvodu lze přiměřeně odkázat na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2003, č. j. Nao 25/2003 - 47, podle něžž „[d]ůvodem pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci nejsou podle § 8 odst. 1 s. ř. s. okolnosti spočívající v postupu soudu podle § 36 odst. 3 věty druhé s. ř. s., který vedl k zamítnutí žalobcovy žádosti o osvobození od soudních poplatků s odůvodněním, že žaloba zjevně nemůže být úspěšná, a to ani v případě, že by takové rozhodnutí nebylo věcně správné“. Obdobně není důvodem pro vyloučení soudce ani postup soudu podle § 36 odst. 3 s. ř. s., který vede k zamítnutí žalobcovy žádosti o osvobození od soudních poplatků s ohledem na povahu vedeného sporu.

V.

[19] Nejvyšší správní soud tedy z důvodů právě uvedených shledal kasační stížnost důvodnou, a proto napadené usnesení podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[20] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. srpna 2021

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu